

Aanvullingen voor de Belgische kortschildkeverfauna (Coleoptera: Staphylinidae)

Tim STRUYVE

Leuvensesteenweg 677, B-2812 Muizen, België (e-mail: labiale_palp@hotmail.com)

Abstract

Five species of Staphylinidae are new for Belgium: *Acrotona pseudotenera* Cameron, 1933; *Atheta voeslauensis* Bernhauer, 1944; *Carpelimus zealandicus* Sharp, 1900; *Stenus contumax* Assing, 1994 and *Xantholinus dvoraki* Coiffait, 1956. *Phloeonomus minimus* (Erichson, 1839) and *Rophalocerina clavigera* (Scriba, 1859) are rediscovered after more than 50 and 100 years. *Pseudocalea brevicornis* (Kraatz, 1856) is removed from the Belgian checklist.

Keywords: Staphylinidae, Belgium, faunistics, new species

Samenvatting

Vijf soorten Staphylinidae zijn nieuw voor België: *Acrotona pseudotenera* Cameron, 1933; *Atheta voeslauensis* Bernhauer, 1944; *Carpelimus zealandicus* Sharp, 1900; *Stenus contumax* Assing, 1994 en *Xantholinus dvoraki* Coiffait, 1956. *Phloeonomus minimus* (Erichson, 1839) en *Rophalocerina clavigera* (Scriba, 1859) werden na meer dan 50 en 100 jaar teruggevonden. *Pseudocalea brevicornis* (Kraatz, 1856) wordt van de Belgische soortenlijst verwijderd.

Résumé

Cinq espèces de Staphylinidae sont nouvelles pour la Belgique : *Acrotona pseudotenera* Cameron, 1933; *Atheta voeslauensis* Bernhauer, 1944; *Carpelimus zealandicus* Sharp, 1900; *Stenus contumax* Assing, 1994 et *Xantholinus dvoraki* Coiffait, 1956. *Phloeonomus minimus* (Erichson, 1839) et *Rophalocerina clavigera* (Scriba, 1859) sont redécouvertes après plus de, respectivement, 50 et 100 ans. *Pseudocalea brevicornis* (Kraatz, 1856) est retirée de la liste des espèces belges.

Inleiding

Hoewel de kortschildkeverfauna van België goed gekend is met een overzicht door Bruge (2001) worden hier nog geregeld nieuwe soorten aan toegevoegd. Ook nu weer zijn er meerdere soorten als nieuw voor de Belgische fauna te melden of teruggevonden na een lange tijd van (schijnbare?) afwezigheid. De nieuwe soorten betreffen invasieve soorten, een pas recent gesplitte soort en soorten die waarschijnlijk van oudsher hier voorkomen maar door hun zeldzaamheid niet gevonden werden of simpelweg niet herkend.

Alle exemplaren zijn aanwezig in mijn persoonlijke collectie. Eén exemplaar van *Stenus contumax* is aanwezig in de collectie Puthz.

Resultaten

Soorten nieuw voor België

Acrotona pseudotenera Cameron, 1933

Acrotona pseudotenera Cameron is een invasieve soort die momenteel reeds in meerdere landen in Europa is waargenomen. Van België zag ik materiaal van Furfooz, Han-sur-Lesse en Ename. Deze soort is over het ganse land te verwachten.

Atheta voeslauensis Bernhauer, 1944

Van *Atheta voeslauensis* Bernhauer, 1944 werd tijdens de excursie georganiseerd door de KBVE samen met de werkgroep Bladmineerders van de VVE in Lavaux-Sainte-Anne (01.VI.2013) één exemplaar gezeefd in bosstrooisel.

Carpelimus zealandicus Sharp, 1900

Deze soort werd reeds gemeld voor België, maar later opnieuw van de Belgische soortenlijst verwijderd omwille van een foute identificatie (BRUGE, 1999). Recent werd deze soort gemeld door Marc Lodewyckx van het Scheutbos (Sint-Jans-Molenbeek), zonder te beseffen dat dit de eerste correcte melding was voor de Belgische fauna (LODEWYCKX in LEVEQUE *et al.*, 2011). Dit exemplaar heb ik zelf kunnen controleren. Daarnaast heb ik deze soort gevonden in Virelles-la-Tour (03.IX.2011), Ename (24.IV.2012 en 30.III.2014) en Vencimont (27.VI.2011), telkens slechts enkele exemplaren via autonet. Verder werd één exemplaar ingezameld door Luc Crevecoeur met autonet in het Zonienwoud op 30.VI.2010 en één exemplaar ingezameld te Bierbeek, Meerdaalwoud, De Heide door kloppen op kapvlakte op 02.VIII.2011. Deze voor België nieuwe soort is over het ganse land te verwachten.

Stenus contumax Assing, 1994

Deze soort wordt pas recent van *Stenus nanus* Stephens, 1833 onderscheiden. Bij een hoge waterstand kon ik ongeveer een voetbalgrootte aan het drijvend materiaal afscheppen in het natuurreservaat Kerkeweerd te Dilsen-Stokkem (07.I.2012). Dit leverde 109 soorten Staphylinidae op, waaronder tien exemplaren van deze voor België nieuwe soort.

Xantholinus dvoraki Coiffait, 1956

Niet minder dan 38 exemplaren van deze soort werd samen en op dezelfde manier gevangen als *Stenus contumax* (zie hoger; het natuurreservaat Kerkeweerd te Dilsen-Stokkem, afscheppen drijvend materiaal op 07.I.2012). Onderscheid via de sterk verkorte achtervleugels van *X. dvoraki* zoals omschreven door Assing (ASSING in ASSING *et al.*, 2012) blijkt ook voor deze populatie een bruikbare methode om snel onderscheid te maken met de hier talrijkere *Xantholinus longiventris* Heer, 1839. Genitaalonderzoek blijft echter noodzakelijk voor absolute zekerheid.

Aanvullingen Belgische Fauna

Phloeonomus minimus (Erichson, 1839)

Deze soort was voor ons land enkel bekend van voor 1900 (BRUGE *et al.*, 2001). Ik ving recent één exemplaar in Vencimont (27.VI.2011, autonet) en Ename (06.VI.2012, raamval met duivenmest). Ook Luc Crevecoeur ving deze soort recent op enkele plaatsen in België: Tongeren, Kolmont één exemplaar, met lokval met duivenmest 21.V-14.VI.2009; Hoeselt Brullenbos twee exemplaren met raamval tegen dode berk 23.V-24.VI.2010; Hoeilaart, Zonienwoud Bosreservaat Joseph Zwaenepoel met raamval tegen dode beuk één exemplaar 27.VI-30.VII.2010 en één exemplaar 25.VIII-09.X.2010;

Hoeilaart, Zonienwoud Harras met raamval 28.VII-30.VIII.2011; Bierbeek Meerdaalwoud Everzwijnbad één exemplaar met raamval 28.VII-30.VIII.2011; Bierbeek Meerdaalwoud De Heide één exemplaar 22.VI-28.VII.2011; Tongeren, Hasselbos met raamval één exemplaar 26.V-30.VI.2012.

Pseudocalea brevicornis (Kraatz, 1856)

Deze soort werd recent als nieuw gemeld voor België (STRUYVE, 2011). Dit betreft echter een afwijkend exemplaar van *Euryalea decumana* Erichson, 1839. Deze soort heeft een klein vijfde kaaktasterlid, hetgeen een typisch kenmerk is van de *Aleocharini* en niet van de *Oxypodini* waar deze soort momenteel wel in geklasseerd wordt. Via het standaardwerk van LOHSE (1974) bekom je via dit kenmerk een verkeerde identificatie. Deze soort dient aldus verwijderd te worden van de Belgische lijst.

Rhopalocerina clavigera (Scriba, 1859)

Deze soort was enkel bekend voor 1950 (BRUGE *et al.*, 2001). Ik ving in 2011 twee exemplaren via autonet in Vencimont (26.VI.2011).

Dankwoord

Dank aan Klaus Renner, Oscar Vorst en Volker Puthz voor controle van de determinaties; Steve Wullaert voor de organisatie van de excursie naar Lavaux-Sainte-Anne; Marc Lodewyckx voor het uitlenen van *Carpelimus zealandicus*, en Luc Crevecoeur voor aanvullende data van *Phloeonomus minimus*.

Bibliografie

- ASSING V. & SCHÜLKE M., 2012.- Freude–Harde–Lohse–Klausnitzer – Die Käfer Mitteleuropas. Band 4. Staphylinidae I. Zweite neubearbeitete Auflage. Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg.
- BRUGE H., 1999. - Quinze espèces de staphylins nouvelles pour la faune belge (Coleoptera Staphylinidae). *Bulletin S.R.B.E./K.B.V.E.*, 135: 20-48.
- BRUGE H., DRUGMAND D. & HAGHEBAERT G., 2001. - Coleoptera Staphylinidae de Belgique et du Grand-Duché de Luxembourg, catalogue commenté et éléments de biogéographie. *Bulletin S.R.B.E./K.B.V.E.*, 137: 139-172.
- LEVEQUE J., LODEWIJCKX M., RAVOET J. & DEKONINCK W., 2011. - Compte-rendu de l'excursion du 31/07/2010 au Scheutsbos. *Bulletin S.R.B.E./K.B.V.E.*, 147: 86-87.
- LOHSE G., 1974. - Die Käfer Mitteleuropas, Band 5 Staphylinidae II: 1-381. Goecke & Evers, Krefeld.
- STRUYVE T., 2011. - Nieuwe en zeldzame kortschildkevers (Coleoptera: Staphylinidae) voor de Belgische fauna. *Bulletin S.R.B.E./K.B.V.E.*, 147: 97-99.